Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (ósma izba)

z dnia 11 maja 2017 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Transport lotniczy — Rozporządzenie (WE) nr 261/2004 — Artykuł 5 ust. 1 lit. c) — Odszkodowanie i pomoc dla pasażerów w przypadku odwołania lotu — Zwolnienie z obowiązku odszkodowania — Umowa przewozu zawarta za pośrednictwem internetowego biura podróży — Przewoźnik lotniczy, który poinformował w odpowiednim czasie biuro podróży o zmianie godziny odlotu — Biuro podróży, które przekazało ową informację pasażerowi za pośrednictwem poczty elektronicznej dziesięć dni przed odlotem

W sprawie C-302/16

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez rechtbank Noord-Nederland (sąd rejonowy dla Niderlandów Północnych) postanowieniem z dnia 18 maja 2016 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 27 maja 2016 r., w postępowaniu:

Bas Jacob Adriaan Krijgsman

przeciwko

Surinaamse Luchtvaart Maatschappij NV,

TRYBUNAŁ (ósma izba),

w składzie: M. Vilaras, prezes izby, J. Malenovský i D. Šváby (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: H. Saugmandsgaard Øe,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Surinaamse Luchtvaart Maatschappij NV przez A.J.F. Gonesha, advocaat,

— w imieniu rządu francuskiego przez D. Colasa oraz przez E. de Moustier i M.L. Kitamurę, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu austriackiego przez G. Eberharda, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, działającego w charakterze pełnomocnika,

* Język postępowania: niderlandzki.

— w imieniu Komisji Europejskiej przez N. Yerrell i F. Wilmana, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 5 ust. 1 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91 (Dz.U. 2004, L 46, s. 1).

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między Basem Jacobem Adriaanem Krijgsmanem a Surinaamse Luchtvaart Maatschappij NV (zwanym dalej „SLM”), przewoźnikiem lotniczym, w przedmiocie odmowy zapłaty na rzecz B.J.A. Krijgsmana odszkodowania z tytułu odwołania lotu.

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 261/2004

3 Motywy 1, 7 i 12 rozporządzenia nr 261/2004 brzmią następująco:

„(1)

Działanie Wspólnoty w dziedzinie transportu lotniczego powinno mieć na celu, między innymi, zapewnienie wysokiego poziomu ochrony pasażerów. Ponadto powinno się w pełni zwracać uwagę na ogólne wymogi ochrony konsumentów.

[…]

(7) Aby zapewnić efektywność stosowania niniejszego rozporządzenia, zobowiązania z niego wynikające powinny dotyczyć przewoźników lotniczych, którzy wykonują lub zamierzają wykonywać loty, bez względu na to[, czy] samoloty są ich własnością czy też są przedmiotem dzierżawy bezzałogowej (dry lease) lub załogowej (wet lease) lub na jakiejkolwiek innej podstawie.

[…]

(12) Powinno się również zminimalizować trudności i niedogodności dla pasażerów wynikające z odwołania lotów. W tym celu należy nakłaniać przewoźników do informowania pasażerów o odwołaniach lotów przed planową godziną odlotu i ponadto do oferowania pasażerom możliwych do przyjęcia zmian planów podróży, tak by mieli oni możliwość dostosowania się do nich. W przypadku nieuczynienia tego przewoźnicy lotniczy byliby zobowiązani do wypłacenia odszkodowania pasażerom, chyba że odwołanie jest spowodowane zaistnieniem wyjątkowych okoliczności, których nie można było uniknąć pomimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków”.

4 Artykuł 2 tegoż rozporządzenia przewiduje:

„Dla celów niniejszego rozporządzenia:

[…]

b) »obsługujący przewoźnik [lotniczy]« oznacza przewoźnika lotniczego wykonującego lub zamierzającego wykonać lot zgodnie z umową zawartą z pasażerem lub działającego w imieniu innej osoby, prawnej lub fizycznej, mającej umowę z tym pasażerem;

[…]”.

5 Artykuł 3 ust. 5 wspomnianego rozporządzenia stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie do każdego obsługującego przewoźnika lotniczego, który świadczy usługi transportowe na rzecz pasażerów spełniających wymogi ust. 1 i 2. Gdy obsługujący przewoźnik lotniczy, nie będąc związanym umową z pasażerem, wykonuje zobowiązania wynikające z niniejszego rozporządzenia, uważa się, że robi to w imieniu osoby związanej umową z pasażerem”.

6 Artykuł 5 ust. 1 i 4 tego samego rozporządzenia mają następujące brzmienie:

„1. W przypadku odwołania lotu pasażerowie, których to odwołanie dotyczy:

[…]

c) mają prawo do odszkodowania od obsługującego przewoźnika lotniczego, zgodnie z art. 7, chyba że:
(i) zostali poinformowani o odwołaniu co najmniej dwa tygodnie przed planowym czasem odlotu; lub

[…]

4. Ciężar dowodu tego, czy i kiedy pasażerowie zostali poinformowani o odwołaniu lotu, spoczywa na obsługującym przewoźniku lotniczym”.

7 Artykuł 7 ust. 1 rozporządzenia nr 261/2004 stanowi:

„W przypadku odwołania do niniejszego artykułu pasażerowie otrzymują odszkodowanie w wysokości:

a) 250 EUR dla wszystkich lotów o długości do 1500 kilometrów;

b) 400 EUR dla wszystkich lotów wewnątrzwspólnotowych dłuższych niż 1500 kilometrów i wszystkich innych lotów o długości od 1500 do 3500 kilometrów;

c) 600 EUR dla wszystkich innych lotów niż loty określone w lit. a) lub b).

[…]”.

8 Artykuł 13 tegoż rozporządzenia przewiduje:

„W przypadku gdy obsługujący przewoźnik lotniczy wypłaca odszkodowanie lub wypełnia inne zobowiązania nałożone na niego przez niniejsze rozporządzenie, przepisy niniejszego rozporządzenia nie mogą być interpretowane jako ograniczające prawo przewoźnika lotniczego do dochodzenia, zgodnie z właściwym prawem, odszkodowania od jakiejkolwiek innej osoby, w tym od osób trzecich. W szczególności niniejsze rozporządzenie w żaden sposób nie ogranicza prawa obsługującego

przewoźnika lotniczego do dochodzenia odszkodowania od organizatora wycieczek lub innej osoby, z którą przewoźnik podpisał umowę. Analogicznie przepisy niniejszego rozporządzenia nie mogą być interpretowane jako ograniczające prawo organizatora wycieczek lub osoby trzeciej, niebędącej pasażerem, z którym obsługujący przewoźnik lotniczy podpisał umowę, do dochodzenia, zgodnie z właściwym prawem, odszkodowania od obsługującego przewoźnika lotniczego".

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

9 Na stronie internetowej www.gate1.nl (zwanej dalej „stroną internetową Gate 1"), B.J.A. Krijgsman zarezerwował bilet na obsługiwany przez SLM lot z portu lotniczego Amsterdam Schiphol (Niderlandy) do portu lotniczego Paramaribo (Surinam) i z powrotem. Odlot był przewidziany na dzień 14 listopada 2014 r. na godzinę 15:15.

10 W dniu 9 października 2014 r. SLM poinformował stronę internetową Gate 1 o odwołaniu tego lotu.

11 W dniu 4 listopada 2014 r. B.J.A. Krijgsman otrzymał e-mail od strony internetowej Gate 1, w którym poinformowano go, że jego lot docelowy został przewidziany na dzień 15 listopada 2014 r. na godzinę 15:15.

12 W dniu 20 grudnia 2014 r. B.J.A. Krijgsman wystąpił do SLM z żądaniem zapłaty odszkodowania z tego tytułu, które to żądanie zostało oddalone w dniu 5 marca 2015 r. ze względu na to, że informacja dotycząca zmiany daty odlotu została przekazana stronie internetowej Gate 1 w dniu 9 października 2014 r.

13 W dniu 12 czerwca 2015 r. strona internetowa Gate 1 poinformowała B.J.A. Krijgsmana, iż nie odpowiada za szkodę, której naprawienia od niej zażądano, zasadniczo ze względu na to, iż przede wszystkim jej pełnomocnictwo ogranicza się do zawierania umów między pasażerami a przewoźnikiem lotniczym, ponadto, iż nie była zatem odpowiedzialna za zmiany godzin dokonane przez przewoźnika lotniczego i wreszcie, że odpowiedzialność za poinformowanie pasażerów w takiej sytuacji spoczywa na przewoźniku lotniczym, któremu przekazano w rejestrze rezerwacji adres e-mail pasażera.

14 W dniu 12 czerwca 2015 r. B.J.A. Krijgsman ponownie wystąpił do SLM z żądaniem zapłaty ryczałtu w wysokości 600 EUR, o którym mowa w art. 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 261/2004. Żądanie to zostało oddalone w dniu 3 września 2015 r.

15 Bas Jacob Adriaan Krijgsman wniósł następnie powództwo do rechtbank Noord-Nederland (sądu rejonowego dla Niderlandów Północnych) o zasądzenie od SLM owej kwoty.

16 SLM przeciwstawia się temu żądaniu. SLM twierdzi przede wszystkim, że B.J.A. Krijgsman zawarł umowę o imprezę turystyczną z biurem podróży. SLM podkreśla następnie, że wszystkie biura podróży sprzedające bilety tego przewoźnika lotniczego, w tym strona internetowa Gate 1, zostały powiadomione o odwołaniu lotu przewidzianego na dzień 14 listopada 2014 r. Wreszcie SLM zaznacza, że przewoźnicy zwykle przekazują posiadane przez siebie informacje dotyczące lotów biurom podróży, które zawarły umowę o imprezę turystyczną oraz umowę przewozu w imieniu pasażerów, a owe biura powinny były przekazać te informacje pasażerom. Otóż w niniejszej sprawie, z uwagi na informację przekazaną w dniu 9 października 2014 r. przez SLM stronie internetowej Gate 1, należy uznać, że B.J.A. Krijgsman był poinformowany o odwołaniu jego lotu ponad dwa tygodnie przed przewidzianym czasem odlotu.

17 Sąd odsyłający uważa, że rozporządzenie nr 261/2004 nie uściśla szczegółowych zasad, w oparciu o które przewoźnik lotniczy powinien poinformować pasażerów o odwołaniu lotu w sytuacji, gdy umowa przewozu została zawarta za pośrednictwem biura podróży lub strony internetowej.

18 W tych okolicznościach rechtbank Noord-Nederland (sąd rejonowy dla Niderlandów Północnych) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Jakie wymogi (formalne i materialnoprawne) należy spełnić w celu wywiązania się z obowiązku poinformowania w rozumieniu art. 5 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 261/2004, gdy umowa przewozu została zawarta za pośrednictwem biura podróży, względnie gdy rezerwacji dokonano za pośrednictwem strony internetowej?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

19 Z postanowienia odsyłającego wynika, że powód w postępowaniu głównym – pasażer, który kupił za pośrednictwem internetowego biura podróży bilet na lot obsługiwany przez SLM, żąda od tego przewoźnika lotniczego zapłaty odszkodowania przewidzianego w art. 5 ust. 1 lit. c) i w art. 7 rozporządzenia nr 261/2004, ze względu na to, iż nie został poinformowany o odwołaniu tego lotu co najmniej dwa tygodnie przed planowanym czasem odlotu.

20 Bezsporne jest jednak zgodnie z tym postanowieniem, że ów przewoźnik lotniczy poinformował internetowe biuro podróży o odwołaniu omawianego lotu ponad dwa tygodnie przed planowanym czasem odlotu, lecz biuro to powiadomiło o tym fakcie powoda w postępowaniu głównym dopiero dziesięć dni przed planowanym czasem odlotu. W tym względzie ze wspomnianego postanowienia w ogóle nie wynika, że ów powód kwestionuje sposób przekazania tej informacji i jej skuteczny charakter.

21 Tak więc poprzez postawione pytanie sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy art. 5 ust. 1 lit. c) oraz art. 7 owego rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że obsługujący przewoźnik lotniczy jest zobowiązany do zapłaty odszkodowania przewidzianego tymi przepisami – w wypadku odwołania lotu, o czym pasażer nie został poinformowany co najmniej dwa tygodnie przed planowanym czasem odlotu – również wówczas, gdy ów przewoźnik poinformował o tym odwołaniu co najmniej dwa tygodnie przed wspomnianym planowanym czasem odlotu biuro podróży pośredniczące w zawarciu umowy przewozu z pasażerem, którego to odwołanie dotyczy, przy czym pasażer ten nie został poinformowany przez owo biuro w tym terminie.

22 Artykuł 5 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 261/2004 stanowi, że w przypadku odwołania lotu pasażerowie, których to odwołanie dotyczy, mają prawo do odszkodowania od obsługującego przewoźnika lotniczego, zgodnie z art. 7 tego rozporządzenia, chyba że zostali poinformowani o odwołaniu co najmniej dwa tygodnie przed planowym czasem odlotu.

23 Zgodnie z art. 5 ust. 4 rozporządzenia nr 261/2004 ciężar dowodu tego, czy i kiedy pasażerowie zostali poinformowani o odwołaniu danego lotu, spoczywa na obsługującym przewoźniku lotniczym.

24 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w celu dokonania wykładni przepisu prawa Unii należy wziąć pod uwagę nie tylko jego treść, ale także jego kontekst oraz cele, do których zmierza uregulowanie, którego ów przepis stanowi część (wyrok z dnia 16 listopada 2016 r., Hemming i in., C-316/15, EU:C:2016:879, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).

25 W niniejszej sprawie, jak zaznaczyły zarówno rządy francuski, austriacki i polski oraz Komisja Europejska w przedstawionych uwagach na piśmie, z jasnego brzmienia tych przepisów wynika, że w związku z tym, iż obsługujący przewoźnik lotniczy nie jest w stanie udowodnić, że pasażer, którego to odwołanie dotyczy, został poinformowany o odwołaniu jego lotu ponad dwa tygodnie przed planowanym czasem odlotu – jest zobowiązany do zapłaty odszkodowania przewidzianego tymi przepisami.

26 Wbrew temu, co twierdzi SLM, interpretacja taka znajduje zastosowanie nie tylko wówczas, gdy umowa przewozu została zawarta bezpośrednio między pasażerem, którego to odwołanie dotyczy, a przewoźnikiem lotniczym, lecz także wówczas, gdy umowa ta została zawarta za pośrednictwem osoby trzeciej takiej jak, jak ma to miejsce w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym, internetowe biuro podróży.

27 Jak wynika bowiem zarówno z art. 3 ust. 5 rozporządzenia nr 261/2004, jak i z motywów 7 i 12 tego rozporządzenia, jedynie obsługujący przewoźnik lotniczy wykonujący lub zamierzający wykonać lot jest zobowiązany do zapłaty odszkodowania pasażerom z powodu uchybienia zobowiązaniom wynikającym z tego rozporządzenia, w tym zwłaszcza obowiązkowi poinformowania przewidzianemu w art. 5 ust. 1 lit. c) tego rozporządzenia.

28 Jedynie taka wykładnia wychodzi naprzeciw wyrażonemu w motywie 1 rozporządzenia nr 261/2004 celowi zapewnienia wysokiego poziomu ochrony pasażerów i gwarantuje, że pasażer, którego lot został zarezerwowany za pośrednictwem osoby trzeciej, jest w stanie przed odwołaniem tego lotu wskazać podmiot zobowiązany do zapłaty odszkodowania przewidzianego w art. 5 ust. 1 lit. c) i w art. 7 tego rozporządzenia.

29 Należy jednak zaznaczyć, że zobowiązania nałożone na obsługującego przewoźnika lotniczego rozporządzeniem nr 261/2004 pozostają bez uszczerbku dla prawa wspomnianego przewoźnika do dochodzenia odszkodowania, zgodnie z obowiązującym prawem krajowym, od jakiegokolwiek podmiotu, w tym osoby trzeciej, który spowodował, że przewoźnik uchybił spoczywającym na nim zobowiązaniom, co przewiduje art. 13 tego rozporządzenia (zob. podobnie wyrok z dnia 17 września 2015 r., van der Lans, C-257/14, EU:C:2015:618, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo).

30 Artykuł ten uściśla w szczególności, że rozporządzenie nr 261/2004 w żaden sposób nie ogranicza prawa obsługującego przewoźnika lotniczego do dochodzenia odszkodowania od organizatora wycieczek lub innego podmiotu, z którym przewoźnik zawarł umowę.

31 Mając na względzie wcześniejsze rozważania, na postawione pytanie prejudycjalne należy odpowiedzieć, że art. 5 ust. 1 lit. c) oraz art. 7 rozporządzenia nr 261/2004 należy interpretować w ten sposób, iż obsługujący przewoźnik lotniczy jest zobowiązany do zapłaty odszkodowania przewidzianego tymi przepisami – w wypadku odwołania lotu, o czym pasażer nie został poinformowany co najmniej dwa tygodnie przed planowanym czasem odlotu – również wówczas, gdy ów przewoźnik poinformował o tym odwołaniu co najmniej dwa tygodnie przed wspomnianym planowanym czasem odlotu biuro podróży pośredniczące w zawarciu umowy przewozu z pasażerem, którego to odwołanie dotyczy, przy czym pasażer ten nie został poinformowany przez owo biuro w tym terminie.

W przedmiocie kosztów

32 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (ósma izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 5 ust. 1 lit. c) oraz art. 7 rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91 należy interpretować w ten sposób, że obsługujący przewoźnik lotniczy jest zobowiązany do zapłaty odszkodowania przewidzianego tymi przepisami – w wypadku odwołania lotu, o czym pasażer nie został poinformowany co

najmniej dwa tygodnie przed planowanym czasem odlotu – również wówczas, gdy ów przewoźnik poinformował o tym odwołaniu co najmniej dwa tygodnie przed wspomnianym planowanym czasem odlotu biuro podróży pośredniczące w zawarciu umowy przewozu z pasażerem, którego to odwołanie dotyczy, przy czym pasażer ten nie został poinformowany przez owo biuro w tym terminie.

Podpisy